

Жоба атауы: AP19676907 «Жемдік қоспаларды өндірумен картопты фитопатогендерден қорғау құралы ретінде саңырауқұлақтардың сығындылары мен жұмсалған субстраттарын тиімді пайдалану технологиясын жасау».

Өзектілігі: Осы уақытқа дейін бірқатар шет елдерде, сондай-ақ Қазақстан Республикасында картопты қорғау саласындағы дәрілік саңырауқұлақтардың патогендерге қарсы және вирусқа қарсы әсері іс жүзінде зерттелмеген. Мицелийді, жемісті денелерді, сондай-ақ биологиялық құндылығы жоғары тағамдық және дәрілік ксилотрофты саңырауқұлақтардың сығындыларын алу жаңа экологиялық таза өндірістерді құруға және оларды тамақ өнеркәсібінде, ауыл шаруашылығында және медицинада пайдалану үшін кең перспективалар ашады.

Сонымен қатар, саңырауқұлақтарды өсіру үшін пайдаланылатын субстраттар биоконверсияны қажет етеді, ол құрамында ақуыздың, лигниннің және басқа қоректік заттардың көп мөлшері бар жемдік биоқоспаларды өндіруді қамтиды. Базидиальды макромицеттердің экологиялық таза өнімдерін жеделдетіп өндірудің жетістігі көбінесе лигноцеллюлозды субстратты дұрыс таңдауға байланысты және заманауи қауіпсіз өсуді ынталандыратын және қоректік қоспалардың көмегімен арттыруға болады.

Мақсат: Жобаның мақсаты жемдік қоспаларды өндіру арқылы картопты вирустық және саңырауқұлақ ауру қоздырғыштарынан қорғау құралы ретінде тағамдық және дәрілік ксилотрофты саңырауқұлақтардың саңырауқұлақ сығындылары мен пайдаланылған субстраттарын тиімді пайдалану технологиясын әзірлеу болып табылады.

Күтілетін нәтижелер: Жоба аясында «С.Сейфуллин атындағы ҚАТЗУ» жоспарында: дәрілік саңырауқұлақтардың микробқа қарсы және антиоксиданттық әсерін зерттеу; биологиялық белсенді заттардың штамм-продуценттерін анықтау, генетикалық сертификаттауды жүргізу және жеуге жарамды және дәрілік базидиомицеттердің перспективалы түрлерінің коллекциясын құру, оларды өсірудің тиімді автоматтандырылған технологиясын әзірлеу, өңделген саңырауқұлақ қалдықтарын жануарларға тиімді жемдік қоспалар ретінде пайдалану мүмкіндіктерін зерттеу және саңырауқұлақ өсіруге арналған қайталама биоқоспалар.

Жобаны жүзеге асыру нәтижесінде 3 ұсыныс дайындалады: ксилотрофты саңырауқұлақтардан вирусқа қарсы және зеңге қарсы препараттарды алу және қолдану бойынша; Қазақстанда бар өсімдік қалдықтары негізінде тағамдық және дәрілік базидиальды макромицеттердің перспективалық түрлерін өсірудің қарқынды технологиясы бойынша; ауылшаруашылық жануарларына арналған жоғары құнарлы саңырауқұлақ жемшөп қоспасын және саңырауқұлақтарды өсіруге арналған қосалқы қоспаны өндіру және пайдалану. Әзірленген ұсынымдар азық-түлік және ауыл шаруашылығы мақсатындағы қосымша отандық экологиялық таза өнімдерді алу үшін әдістемелік негіз болады. Жобаның жоғары пәнаралық байланысы бар, өйткені жұмыс бірнеше бағытта жүргізіліп, өсімдіктерді

қорғау және иммунитет, микология, биотехнология, биохимия, ветеринария, ақпараттық технологиялар саласындағы мамандар тартылады.

Зерттеу нәтижелері бойынша кемінде 2 (екі) мақала және (немесе) шолу Web of Science дерекқорының Science Citation Index Expanded индексіне индекстелген және (немесе) CiteScore пайыздық көрсеткіші бар рецензияланатын ғылыми журналдарда жарияланады немесе Scopus деректер базасында кемінде 50 (елу); сондай-ақ ҚР БҒМ саласында сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған рецензияланған шетелдік немесе отандық басылымда кемінде 1 (бір) мақала немесе шолу.

Сонымен қатар, ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелері бойынша магистрлік және докторлық диссертациялар (PhD) қорғалады, халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциялардың материалдары жарияланады, өнертабысқа Қазақстан Республикасының патентіне өтінім РМК-ға беріледі. «ҰЗМИ».

Зерттеу тобы мүшелері:

Жоба жетекшісі – Хасанов В.Т., биология ғылымдарының кандидаты, h-index – 1(Web of Science), 2 (Scopus), Web of Science Researcher ID:O-7172-2017, ORCID: 0000-0002-9054-5551, Scopus Author ID: 57188854211.

Зерттеу тобы:

Mustafa Sevindik- Ғылыми кеңесші. Қауымдастырылған профессор, PhD, h-index Scopus-28, Web of Science-16, Web of Science Researcher ID: J-1060-2019, ORCID: 0000-0001-7223-2220, Scopus Author ID: 57195056820.

Weixing Shan – Ғылыми кеңесші. Профессор, PhD, h-index Scopus – 24, Web of Science- 23, Web of Science Researcher ID: GDY-7223-2022 ORCID: 0000-0001-7286-4041, Scopus Author ID: 35895917700.

Бейсембина Бибигуль – АҒҚ, PhD, h-index Scopus – 1, Web of Science - 1 Scopus Author ID 57188854892, Researcher ID: O-7166-2017, ORCID: 0000-0001-6667-8541.

Калашинова Л. К. - АҒҚ, PhD, h-index Scopus – 0 Web of Science - 0 Web of Science Researcher ID: AAD-4841-202, ORCID: 0000-0003-0716-633X Scopus Author ID: 57200213917.

Балджи Ю.А.- АҒҚ, ветеринария ғылымдарының кандидаты, h-index Scopus – 1, Web of Science – 1, Web of Science Researcher ID: AAF-2915-2020 (C-6504-2017), ORCID: 0000-0002-5006-3224, Scopus Author ID: 57204942823.

Жатқанбаева Ж.К. – ҒҚ, химия ғылымдарының кандидаты h-index Scopus - 2, Web of Science – 2, Web of Science Researcher ID: O-8229-2014, ORCID: 0000-0001-6584-2565, Scopus Author ID -57202887991.

Жармакин Б.К.– ҒҚ, т.ғ. магистрі, h-index Scopus - 0, Web of Science – 0, ORCID: 0000-0002-5323-3460.

Сүлейман М.А. – ҒҚ, а.ш.ғ. магистрі, h-index - 0, Web of Science Researcher ID: ACQ-0840-2022, ORCID: 0000-0002-7670-5352.

Маханова М. М.– НС, а.ш.ғ. магистрі, h-index Scopus – 0, ORCID: 0000-0002-7091-1163.

Даулет Д. – КҒҚ

Ахметжанов М.Т. – КҒҚ.